

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2009 vp

Hallituksen esitys eläinlääkintähuoltolaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä kesäkuuta 2009 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eläinlääkintähuoltolaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 81/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö Matti Aho, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Liisa Vanhala ja lainsäädäntösihteeri Minna Laherto, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Kirsti Vallinheimo, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Matti Karuvaara, sosiaali- ja terveysministeriö
- läänineläinlääkäri Antti Nurmi, Etelä-Suomen lääninhallitus
- pääjohtaja Jaana Husu-Kallio, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
- kunnaneläinlääkäri Susanne Saarinen, Kruunupyyn kunta
- neuvottelupäällikkö Ulla-Riitta Parikka, Kunnallinen työmarkkinalaitos
- erityisasiantuntija Tarja Hartikainen, Suomen Kuntaliitto

- kotieläinasiamies, ELL Minnamäki Mikkola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- kunnaneläinlääkäri Jarkko Oksanen, Julkisan alan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- puheenjohtaja, eläinlääkäri Sanna Hellström, Suomen Eläinlääkäriliitto
- toiminnanjohtaja Helinä Ylisirniö, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto
- eläinlääkäri Katja Hautala, Suomen Hippos ry
- eläinlääkäri Juha Kallio, Suomen Kennelliitto ry
- puheenjohtaja Päivi Pyykönen, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto ry
- rahastonhoitaja Leena Haikarainen, Ympäristö- ja terveysalan tekniset ry
- puheenjohtaja Maritta Valtonen, Ympäristö- ja terveysalan tekniset ry
- toiminnanjohtaja Pirjo Korttinen, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry
- eläinlääkäri Teppo Heinola
- emeritusprofessori Hannu Saloniemi.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- Paliskuntain yhdistys.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi eläinlääkintähuoltolaki, joka korvaisi voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain. Eläinlääkintähuollolla tarkoitetaan eläinlääkäripalveluja sekä alueellisella ja paikallisella tasolla suoritettavaa elintarvikkeiden turvallisuuden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa. Eläinlääkintähuollon uudistaminen on osa elintarvikevalvonnan kehittämistä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa.

Ehdotuksen ensisijaisena tavoitteena on lisätä ennalta ehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa. Ennaltaehkäisyllä pyritään eläinten hyvinvoinnin turvaamiseen vähentämällä eläinten sairauksien esiintyvyyttä ja sairauksista aiheutuvia ongelmia sekä vähentämällä eläinsuojeluun liittyviä muita ongelmia muun muassa tuotanto-olosuhteita optimoimalla. Painopiste eläinlääkintähuollossa siirretään jälkivalvonnasta eläinten terveydenhuoltoon. Esityksellä tavoitellaan terveydenhuoltosopimusten laajaa käyttöä eläinlääkintähuollossa muun muassa tarkentamalla, että tuotantoeläinten terveydenhuolto on osa kunnan peruseläinlääkäripalvelua. Ennalta ehkäisevällä toimintatavalla pyritään myös suomalaisen maa- ja elintarviketalouden taloudellisen tulokellisuuden ja elintarviketurvallisuuden parantamiseen.

Ehdotuksen tavoitteena on turvata kuntien eläinlääkintäpalveluiden saatavuus ja laatu sekä yksityisten eläinlääkintäpalveluiden toimintaa edellytykset ja valvonta. Ehdotuksella myös pyritään varmistamaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta paikallisella tasolla. Eläinlääkintähuoltolaissa säädettäisiin kunnan velvollisuudesta järjestää peruseläinlääkäripalveluja ja kiireellistä eläinlääkäripuuta, kuntien yh-

teistoiminnasta eläinlääkintähuollossa ja muussa ympäristöterveydenhuollossa sekä eläinlääkintähuoltoa koskevasta suunnitteluvollisuudesta. Lisäksi laissa säädettäisiin eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontaan liittyvien tehtävien järjestämisestä, kunnaneläinlääkäri viran kelpoisuusvaatimuksista, eläinlääkäripalveluiden maksuista sekä yksityisen eläinlääkintähuollon valvonnasta ja tähän liittyvästä palvelun tarjoajan ilmoitusvullisuudesta.

Eläinlääkintähuoltolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että valtio maksaisi kunnille ne kustannukset, jotka aiheutuvat kunnaneläinlääkäreille säädettyjen eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontaan liittyvien tehtävien hoitamisesta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että Euroopan unionin suorien maataloustukien edellytyksenä olevien täydentävien ehtojen valvontaan liittyvien tehtävien hoidosta elintarvikkeisiin, eläintaukeista ilmoittamiseen ja eläinten hyvinvointiin liittyen, Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säädösten edellyttämästä otantaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta sekä paikallisen eläinsuojeluviranomaisen pyynnöstä vaikeimpien eläinsuojelutehtävien hoidosta vastaisivat lääninhallitukset. Lisäksi ehdotetaan edelleen, että ohjauksesta, valvonnasta ja auditoinnista vastaisi keskushallintoviranomaisena Elintarviketurvallisuusvirasto. Samassa yhteydessä eläintautilakiin, eläinsuojelulakiin ja eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi tästä uudistuksesta johtuvat muutokset. Esitys liittyy valtion vuoden 2009 toiseen lisäalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Yleisperustelut**Yleistä*

Esityksen tavoitteena on toteuttaa hallitusohjelman sisällytetty eläinlääkintähuoltolain uudistaminen ja eläinlääkintäpalvelujen saatavuuden varmistaminen sekä viranomaisvalvonnan yhtenäinen toimivuus koko maassa. Eläinlääkintähuoltolain uudistuksessa määriteltäisiin myös uudelleen kuntien ja valtion vastuun rajat eläinlääkintähuollossa. Valiokunta katsoo, että eläinlääkintähuollon suunnitelmallisuutta lisäämällä voidaan ohjata resursseja nykyistä läpinäkyvämmiin ja tätä kautta turvata erityisesti tuotantoeläinten korkeatasoinen eläinlääkintähuolto. Eläinlääkintähuoltolakia uudistamalla voidaan yleisesti lisätä eläinsairauksien ehkäisyä ja samalla vähentää eläinsuojelullisia ongelmia.

Valiokunta toteaa, että nykyiseen eläinlääkintähuoltolakiin liittyy selkeitä kehittämistarpeita, joita ovat esimerkiksi kunnaneläinlääkäreiden nykyinen kaksoisrooli eläinlääkintäpalveluiden antajana ja samalla valvontatehtävien hoitajana. Lisäksi esimerkiksi kunnaneläinlääkäreiden päivystysjärjestelmään sekä tuotantoeläinten eläinlääkäripalveluiden järjestämiseen liittyy tällä hetkellä useita käytännön ongelmia. Valiokunnan mielestä lakia uudistamalla voidaan parantaa eläinlääkintähuollon yleistä tilaa monilta osin.

Valiokunta katsoo, että ennalta ehkäisevällä toiminnalla on erittäin merkittävä rooli eläinten hyvinvoinnin edistämisessä ja eläintautien torjunnassa. Eläinlääkintähuollon painopistettä on selkeä tarve siirtää jälkivalvonnasta eläinten terveydenhuoltoon suunnitelmallisemman ennalta ehkäisevän toiminnan avulla. Terveyspalveluissa on jo osin määritelty kansallisia tavoitteita, joita ovat muun muassa tarttuvien tautien ja tuotantosairauksien ennaltaehkäisy ja terveystilanteen seuranta, lääkkeiden käyttötarpeen vähentäminen, eläinten hyvinvoinnin edistäminen ja tuotannon kannattavuuden parantaminen. Valtakunnallisia terveydenhuolto-ohjelmia on kehitetty nautatiloille ja sikaloille, mutta myös siipi-

karja- ja lammastilojen osalta toiminta on käynnistymässä. Ennalta ehkäisevää toimintaa edistämällä voidaan myös parantaa suomalaisen maa- ja elintarviketalouden taloudellista tulokellisuutta ja pitää elintarviketurvallisuuden taso korkealla.

Elintarviketurvallisuusvirasto vastaisi esityksen 5 §:n mukaan lain ohjaamisesta ja valvonnasta. Valiokunta pitää tärkeänä yhdenmukaisen ja selkeän ohjausjärjestelmän luomista. Kuntien yhteistoimintaa parantamalla voidaan mahdollistaa eläinlääkintähuollossa työtehtävien taroituksenmukaisempi hoitaminen ja edesauttaa eläinlääkäreiden erikoistumista. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että lainsäädäntöä kehitettäessä otetaan huomioon kuntien hyvin erilaiset olosuhteet ja tarjotaan mahdollisuudet joustaviin ratkaisuihin eläinlääkintähuollon korkeasta tasosta tinkimättä.

Hallituksen esityksessä todetaan, että se on tarkoitettu käsiteltäväksi vuoden 2009 II lisätalousarvion yhteydessä. Valiokunta toteaa, että laki liittyy myös ensi vuoden talousarvioesitykseen. Valiokunta ei pidä asianmukaisena tapaa, jolla merkittävä eläinlääkintähuoltolain kokonaisuudistus on annettu eduskunnalle ennen varsinaista budjettiesitystä. Yksittäinen budjettiin liittyvä hallituksen esitys on tuotu eduskunnan käsiteltäväksi sellaisella aikataululla, että laajan asiakokonaisuuden käsittelylle on jäänyt varsin vähän aikaa.

Eläinlääkintähuoltopalveluiden ja viranomaisvalvonnan eriyttäminen

Esityksessä ehdotetaan erotettaviksi eläinten omistajille tarkoitettut eläinlääkintäpalvelut ja niihin sisältyvät eläinten terveydenhuoltopalvelut viranomaisvalvonnasta nykyistä selkeämmin. Valiokunta toteaa, että kunnaneläinlääkäreillä on tällä hetkellä runsaasti erilaisia alkutuotannon valvontatehtäviä. Vaikka eläinten hyvinvointi on Suomessa yleisesti arvioituna korkealla tasolla, sisältyy omien asiakkaiden valvontaan huomattavia ongelmia sekä kunnaneläinlääkäreiden että maatalousyrittäjien kannalta. Kun-

naneläinlääkärit ovat esimerkiksi kokeneet hankalaksi suorittaa suoraan maatalouden tukiin vaikuttavaa valvontaa erityisesti jääviysongelmien vuoksi.

Esityksen mukaan valtio korvaisi eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan palkkaus- ja muut välittömät kustannukset kunnille nykyistä kattavammin. Valiokunta toteaa, että tämä mahdollistaa viranomaistoiminnan ja eläinten omistajille tarkoitettujen eläinlääkäripalvelujen aiempaa selkeämmän erottamisen toisistaan. Valtion aluehallinto vastaisi kokonaisuudessaan esimerkiksi Euroopan unionin suorien maataloustukien edellytyksenä olevien täydentävien ehtojen valvonnasta ja Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säännösten valvonnasta. Valiokunta toteaa, että esitetyt lisäresurssit valvontatehtäviin ja yhteistoiminta-alueiden muodostaminen mahdollistavat valvontaeläinlääkäriin virkojen perustamisen, jolloin nämä tehtävät voidaan hoitaa kattavammin ja eläinlääkäreiden jääviysongelmat käytännön valvonnassa vältetään jatkossa. Valiokunta kuitenkin korostaa, että eläinlääkinnän resurssien yleiseen riittävyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Eläinsuojeluvalvonta on myös tärkeä osa eläinlääkintähuoltoa. Esityksen mukaan eläinsuojeluvalvonnassa pyritään jatkossakin hyödyntämään kunnaneläinlääkärien paikallistuntemusta, mutta samalla siirretään esimerkiksi pakotoimiin mahdollisesti johtavien eläinsuojelurikkomusten selvittely valtion aluehallinnon virkaeläinlääkärien tehtäväksi. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei eläinlääkärien yleistä toimivaltaa eläinsuojeluvalvonnassa kuitenkaan tarpeettomasti rajata, koska kunnaneläinlääkärit tuntevat hyvin oman toimialueensa ja heillä on vankka ammatillinen osaaminen eläinsuojelutehtävissä. Eläinsuojelukysymykset voivat myös liittyä eläimistä vastuussa olevien henkilöiden uupumiseen. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä muun muassa maatalousyrittäjien ja eläintenhoitajien tarvetta saada nopeasti apua kriisitapauksissa. Maatalousyrittäjien jaksamiseen tulee kiinnittää huomiota kehittämällä edelleen työterveyshuoltoa sekä kriisiapua.

Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen

Lakiesityksen mukaan kunnat vastaisivat edelleen eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä alueellaan. Esityksen mukaan kunnan tulee järjestää hyötyeläimille arkipäivisin peruseläinlääkäripalvelut. Hyötyeläimellä tarkoitettaisiin esityksen 3 §:n mukaan kotieläintä, jota pidetään maatalouteen tai muuhun elinkeinotoimintaan kuuluvana taikka ihmiselle tarpeellista työsuoritusta varten. Valiokunta pitää asianmukaisena, että ennalta ehkäisevä terveydenhuolto sisällytetään mukaan kunnaneläinlääkäriin tehtäviin, jos tuottajat pyytävät tätä palvelua. Kunnan velvollisuus järjestää palvelu rajataan kuitenkin vain valtakunnallisiin terveydenhuolto-ohjelmiin sisältyville eläimille. Valiokunta katsoo tämän edellytyksen kannustavan valtakunnallisten terveydenhuolto-ohjelmien laatimiseen ja luovan edellytykset ennalta ehkäisevän hoidon kehittämiselle.

Muille kotieläimille kuin hyötyeläimille peruseläinlääkäripalvelut olisi järjestettävä vain silloin, jos näitä palveluita ei ole muutoin yhteistoiminta-alueella saatavilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että yksityisiin palveluihin voidaan tukeutua muiden kuin hyötyeläinten osalta silloin, kun niitä on asianmukaisesti saatavilla. Yksityisen palvelun tuottaja perisi asiakkailta sopimuksen mukaisesti tarjoamistaan lääkäripalveluista enintään maksun, joka on merkitty sopimukseen johtaneisiin asiakirjoihin. Kunnalla olisi myös edelleen mahdollisuus periä klinikkamaksu, jos palvelu tuotettaisiin itse. Lemmikkieläinten osalta maksujen kustannusvastaavuus on tarkoituksenmukainen lähtökohta.

Kiireellisten päivystyspalvelujen järjestäminen

Valiokunta toteaa, että kunnilla on esityksen mukaan velvollisuus organisoida kiireellinen eläinlääkäriapu päivystyspalveluna kaikille kotieläimille kuten nykyisinkin. Kuntien eläinlääkäripäivystyksen hoitamisesta sovitaan esityksen mukaan vähintään yhden seutu- tai maakunnan kokoisella päivystysalueella. Päivystysalue voidaan myös esityksen mukaan jakaa tarvittaessa useaan päivystyspiiriin, joissa kussakin voi

olla useita yhtäaikaista päivystäjiä järjestelmän joustavan toiminnan varmistamiseksi. Valiokunta korostaa, että päivystysalueita perustettaessa tulee ottaa huomioon erityisesti tuotantoeläinten eläinlääkintähuollon tarpeet.

Eriytetty pien- ja hyötyeläinpäivystys voi mahdollistaa paremman töiden jakamisen, edesauttaa ammatillista erikoistumista ja tarjota parempaa palvelua eläinten omistajille. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä lähtökohtana sitä, että kunnat voivat luopua eriytetyn päivystysjärjestelmän luomisesta, jos pienikokoisten kotieläinten tiheys päivystysalueella on alhainen. Eläinsuojelullisista syistä pitkien välimatkojen maassa on perusteltua, että kiireellisissä tapauksissa ensiapu eläimille saadaan mahdollisimman läheltä. Tämän vuoksi on tarpeen, että eläinlääkärit hallitsevat ensiaputaidot kaikkien eläinten osalta.

Eläinlääkintähuollon päivystys on yleisesti arvioituna tarkoituksenmukaista järjestää nykyistä suuremmilla alueilla, jotta eläinlääkäreiden päivystysten lukumäärää voidaan vähentää ja yksittäisen kunnaneläinlääkärin varsin raskas työtaakka saadaan kohtuulliseksi. Valiokunta katsoo, että kuntien yhteistoiminta-alueiden muodostaminen voi myös edesauttaa toimivan eläinlääkintähuollon järjestämistä. Valiokunta korostaa, että mahdollisesti pidentyvien matkojen takia on välttämätöntä säilyttää kunnan mahdollisuus osallistua edelleen erityisesti tuotantoeläinten eläinlääkäripalveluiden kustannuksiin, jotta voidaan taata palveluiden tasapuolinen saatavuus asuinpaikasta riippumatta.

Lakiesityksen 14 §:n mukaan peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla palveluiden käyttäjien kannalta saatavilla kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Valiokunta pitää tärkeänä, että päivystysalueiden koon määrittelyssä otetaan aidosti huomioon päivystysmatkojen pysyminen kohtuullisina erityisesti haja-asutusalueilla, joilla välimatkat ovat muutoinkin pitkiä.

Valiokunta korostaa, että kunnallisten eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja laadun korkea taso tulee turvata maan kaikissa osissa.

Hyötyeläinten terveydenhuolto

Valiokunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että erityisesti tuotantoeläinten, jotka muodostavat keskeisen osan hyötyeläimistä, eläinlääkintähuolto voidaan jatkossa turvata nykyistä paremmin. Kunnallinen eläinlääkintähuolto on tuotantoeläinten eläinlääkäripalveluiden tasapuolisen saatavuuden ja maatalousyrittäjän taloudellisen kannattavuuden kannalta välttämätön maassa, jossa etäisyydet ovat pitkiä ja yksityiset palvelut ovat keskittyneet lähinnä suuriin asutuskeskuksiin.

Esityksen avulla pyritään takaamaan kaikille hyötyeläinten omistajille eläinlääkäripalvelut koko maassa. Valiokunta toteaa, että nykyinen tilanne ei ole kaikkialla Suomessa tyydyttävä, vaan monissa erityisesti haja-asutusalueiden kunnissa on ollut vakavia ongelmia esimerkiksi tuotantoeläimiä koskevan päivystyksen asianmukaisessa järjestämisessä. Tuotantoeläimiä hoitavien eläinlääkäreiden ja sijaisten saatavuudessa on myös ollut paikoin vaikeuksia.

Kunnaneläinlääkäreiden sidonnaisuus työhön on varsinkin haja-asutusalueella muodostunut suureksi ja päivystysvelvollisuudet ovat olleet kohtuuttoman raskaita. Seurauksena on ollut vaikeuksia saada uusia kunnaneläinlääkäreitä palvelukseen, ja samalla viranhaltijat ovat saataneet vaihtua kunnissa varsin usein. Haja-asutusalueiden kunnissa on esiintynyt jopa suoranaista pulaa tuotantoeläinlääkäreistä, mikä on aiheuttanut erityisesti eläintilojen toiminnalle huomattavia ongelmia. Valiokunta katsoo, että kunnaneläinlääkäreiden työolosuhteiden kehittämiseen ei ole kaikissa kunnissa panostettu riittävästi. Tämä on johtanut osaltaan siihen, että virkaeläinlääkäreitä on siirtynyt yksityiselle sektorille. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa erityisesti maaseutuvaltaisissa kunnissa kunnaneläinlääkäreiden työskentelyolosuhteet ovat asianmukaiset.

Valiokunta toteaa, että asiantuntijakuulemisessa on tullut ilmi myös merkittäviä puutteita eläinlääkkeiden luovuttamista koskevilla nykyisissä säännöksissä. Eläinlääkintälainsäädäntö ei tällä hetkellä kykene vastaamaan esimerkiksi eläintilojen koon kasvamisen asettamiin vaati-

muksiin sairastuneiden tuotantoeläinten hoidon järjestämisessä. Valiokunta korostaa, että päivystysalueiden laajentuessa entisestään tuotantoeläinten eläinlääkkeiden luovuttamista koskevia säännöksiä on joustavoitettava ja ajanmukaistettava vastaamaan terveydenhuollon kehitystä. Jatkossa esimerkiksi tilalla tavanomaisesti esiintyvissä tautitapauksissa tulisi tuotantoeläinten terveydenhuollon piiriin kuuluvalla tuottajalla olla mahdollisuus aloittaa uusien sairastapausten lääkitseminen eläinlääkärin ohjeiden mukaisesti välittömästi oireiden ilmaantuesssa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että lääkeluovutusta koskevien säännösten uudistamistyöhön ryhdytään välittömästi.

Eläinlääkäreiden määrän riittävyys

Valiokunta toteaa, ettei esitys sisällä laskelmia tai kattavaa arviointia eläinlääkäreiden määrän riittävyydestä tulevaisuudessa. Eläinlääketieteen opiskelijoiden sisäänottomääriä on lisätty kaksi vuotta sitten 55:stä 70:een opiskelijaan vuodessa, mutta nykyinen opiskelijamäärä on silti osoittautumassa riittämättömäksi eläinlääkäreiden kasvaneeseen tarpeeseen verrattuna. Valiokunta edellyttääkin, että maamme eläinlääkinnän eläinlääkäritarve sekä mahdollinen tarve lisätä koulutettavien eläinlääkäreiden määrää arvioidaan pikaisesti. (*Lausumaehdotus*)

Valiokunta korostaa, että jatkossa tulee eriyttää eläinlääketieteen opiskelua, lisätä erikoistumismahdollisuuksia sekä mahdollistaa kiintiöittäminen siten, että tuotantoeläimiin erikoistuneita eläinlääkäreitä saadaan tulevaisuudessa koulutettua riittävästi. Samassa yhteydessä on myös tarkasteltava tarvetta perustaa nykyisen eläinlääketieteellisen tiedekunnan lisäksi tuotantoeläimiin erikoistumismahdollisuuksia tarjoavaa koulutusta muualle Suomeen. Lisäksi on pikaisesti selvitettävä edellytykset asettaa velvoite eläinlääketieteiden kandidaateille ja vastavalmistuneille lisensiaateille suorittaa jatkossa kunnaneläinlääkäreiden ohjauksessa erillinen palvelujakso. Valiokunta katsoo, että käytäntö on selkeästi osoittanut palvelujakson käyttöönoton tarpeellisuuden.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että ulkomailla opiskelleiden Suomessa asuvien eläinlääkäreiden mahdollisuuksia päivittää tutkintonsa ja toimia eläinlääkäreinä Suomessa edistetään nopealla aikataululla. On tarpeen luoda toimivia järjestelmiä heidän koulutuksensa hyödyntämiseen.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Eläinlääkintähuoltolaki

2 luku. Viranomaiset

5 §. Elintarviketurvallisuusvirasto. Ehdotetun pykälän mukaan elintarviketurvallisuusvirasto ohjaa, valvoo ja auditoi lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista. Valiokunta toteaa, että säännöksen sanamuodon perusteella jää epäselväksi, minkälaisia tehtäviä auditointi käytännössä tarkoittaisi. Auditointi ei ole yleiskieltä, eikä se ole vakiintunut yleiseen käyttöön. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa käsite rinnastetaan lähinnä ohjaus- ja valvontatehtävien hoitamiseen. Valiokunta katsoo, että ohjaus ja valvonta pitävät sisällään kattavasti myös auditointiin liittyvät tehtävät. Valiokunta ehdottaakin sanan "auditointi" poistamista tarpeettomana.

6 §. Lääninhallitus. Ehdotetun pykälän mukaan lääninhallitus valvoo tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten noudattamista sekä huolehtii auditoinnista läänin alueella. Valiokunta ehdottaa edellä 5 §:ssä mainituilla perusteilla, että sanat "huolehtii auditoinnista" poistetaan selvyyden vuoksi esityksestä.

7 §. Kunta. Valiokunta ehdottaa 1 momenttia täydennettäväksi siten, että siinä viitataan

15.6.2009 voimaan tulleen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) yhteistoiminta-alueita koskevien säännösten soveltamiseen. Eläinlääkintähuolto on kansanterveyslaissa (66/1972) säädetty kuuluvaksi osaksi ympäristöterveydenhuoltoa.

8 §. *Kuntien yhteistoiminta.* Valiokunta ehdottaa pykälän poistamista tarpeettomana viitaten edellä 7 §:n kohdalla sanottuun. Pykälän poistamisen vuoksi jäljempänä olevien pykälien 9—11 numerointi muuttuisi.

4 luku. Kunnan eläinlääkintähuolto

11 (12) §. *Peruseläinlääkintäpalvelu.* Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että on tarkoituksenmukaista siirtää valtakunnallista terveydenhuolto-ohjelmaa koskevat asiat erilliseen pykälään. Valiokunta ehdottaakin pykälän muuttamista siten, että pykälän 3 momentti poistetaan ja säännökset sisällytetään uuteen 12 §:ään.

12 §. *Valtakunnallinen eläinten terveydenhuolto-ohjelma. (Uusi)* Valiokunta ehdottaa lakiin lisättäväksi uusi 12 § valtakunnallisesta eläinten terveydenhuolto-ohjelmasta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan määriteltäväksi selkeyden vuoksi valtakunnallisen eläinten terveydenhuolto-ohjelman laatijatahot. Valiokunta toteaa, että käytännössä elintarvikealan toimijat ja näitä edustavat yhdistykset laativat ohjelmia nykyisinkin, mutta menettely on syytä kirjata myös lakiin.

Viitaten edellä 11 §:n kohdalla todettuun valiokunta ehdottaa 2 momenttiin siirrettäväksi eräin muutoksin esityksen mukaisen 12 §:n luettelon niistä edellytyksistä, joiden perusteella eläinten terveydenhuolto-ohjelmaa voitaisiin pitää valtakunnallisena terveydenhuolto-ohjelmalla. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että valtakunnallista terveydenhuolto-ohjelmaa koskevan luettelon kohtaa 4) selkeytettäisiin siten, että siinä todettaisiin terveydenhuolto-ohjelmaan liittymisen edellyttävän hyötyeläimen omistajan tai haltijan ja eläinlääkärin välistä sopimusta. Valiokunta katsoo, että

valtakunnallisen tuotantoeläinten terveydenhuollon puitteissa on tarpeen antaa julkisia eläinlääkäripalveluita peruseläinlääkäripalvelun tasoisina. Valiokunta ehdottaa myös luettelon kohtaa 5) selvennettäväksi siten, että siinä todettaisiin terveydenhuolto-ohjelman tarkoittavan myös ohjelmaa, jonka toteutumisen seuraamista varten on olemassa asianmukainen järjestelmä.

6 luku. Yksityisen eläinlääkintähuollon valvonta

29 §. *Tarkastusoikeus.* Elintarvikeeturvallisuusvirasto Eviralla ja valtion aluehallintoviranomaisella on esitetyn mukaisen pykälän 1 momentin mukaan oikeus tehdä valvontatehtävänsä suorittamiseksi tarkastuksia. Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan tässä tehtävässä olisi mahdollista käyttää apuna asiantuntijaa, mutta julkista hallintotehtävää ei voitaisi kokonaan siirtää yksityiselle taholle, vaan yksityiset asiantuntijat toimisivat ainoastaan viranomaisen edustajan apuna tarkastustehtävissä. Valiokunta katsoo, että asiantuntija-apu saattaa olla valvonta-asioissa tarpeen, jotta erityisissä tapauksissa saadaan hyödynnettyä tarkastuksen kannalta olennaista eläinlääketieteen asiantuntemusta. Asiantuntija-avun hyödyntämiseen liittyy kiinteästi myös kysymys asiantuntijan vastuusta. Valiokunta ehdottaakin, että asiantuntijan virkavastuun selkeyttämiseksi 3 momenttiin lisättäisiin erillinen asiantuntijan virkavastuuta koskeva säännös, joka koskisi sekä rikosoikeudellista virkavastuuta että vahingonkorvausvastuuta.

7 luku. Erinäiset säännökset

34 §. *Virka-apu.* Valiokunta toteaa, että pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten oikeudesta saada poliisin virka-apua. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että poliisilain (493/1995) 40 §:n mukaan poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Tällöin edellytyksenä on, että virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. Näin ollen poliisin velvollisuus antaa virka-apua perustuu suoraan poliisilakiin.

Valiokunta ehdottaakin esityksen mukaisen 34 §:n korvaamista viittaussäännöksellä, jossa todetaan, että poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

35 §. *Muutoksenhaku.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran antamien hallinnollisten pakkokeinoja koskevien päätösten välittömästä täytäntöönpanosta. Ehdotetulla säännöksellä poikettaisiin päätösten täytäntöönpanossa noudatettavasta pääsäännöstä. Valiokunta ehdottaa selkeyden vuoksi säännöksessä mainittavaksi, että muutoksenhakuviranomaisella on hallintolainkäyttölain (586/1996) 32 §:n mukaisesti mahdollisuus antaa täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä.

37 §. *Voimaantulo.* Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että monet kunnat ovat varautuneet uuden eläinlääkintähuoltolain voimaantuloon jo vuoden 2009 aikana ja ryhtyneet siten hallituksen esityksen mukaisiin ennakkolisiin toimenpiteisiin kunnaneläinlääkäreiden työnjaon uudistamiseksi. Lääninhallituksissa ja tulevaisuudessa aluehallintoviranomaisissa on tärkeää käynnistää tarvittavan henkilökunnan rekrytoinnit siten, että hallituksen esityksen mukainen täydentävien ehtojen valvonta ja säännölliset EU-eläinsuojelutarkastukset voidaan jatkossa suorittaa lainsäädännössä säädetyllä tavalla. Valiokunta ehdottaa edellä sanotun perusteella, että lain voimaantulopäiväksi määrättäisiin 1. päivä marraskuuta 2009.

38 §. *Siirtymäsäännökset.* Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 1 momentin poistamista tarpeettomana, koska ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskeva laki on tullut edellä todetun mukaisesti voimaan 15.6.2009.

Valiokunta ehdottaa, että kunnalle maksettava 23 §:ssä tarkoitettu korvaus kytkettäisiin lain

voimaantulopäivään, jolloin korvausta maksettaisiin 1 päivänä marraskuuta 2009 alkaen suoritetuista kunnaneläinlääkärin valvontatehtävistä. Valiokunta toteaa, että tätä ajankohtaa aikaisemmin suoritetuista valvontatehtävistä kunnaneläinlääkärillä on oikeus saada lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukainen palkkio ja korvaus.

2. Laki eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lain voimaantulopäiväksi 1. päivä marraskuuta 2009, jotta laki tulisi voimaan yhdenmukaisesti eläinlääkintähuoltolain kanssa.

3. Laki eläinsuojelulain 59 §:n muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lain voimaantulopäiväksi 1. päivää marraskuuta 2009, jotta laki tulisi voimaan yhdenmukaisesti eläinlääkintähuoltolain kanssa.

4. Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain 47 §:n muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lain voimaantulopäiväksi 1. päivää marraskuuta 2009, jotta laki tulisi voimaan yhdenmukaisesti eläinlääkintähuoltolain kanssa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että 1.—4. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Eläinlääkintähuoltolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku
Yleiset säännökset

1—3 §
(Kuten HE)

2 luku
Viranomaiset

4 §
(Kuten HE)

5 §
Elintarviketurvallisuusvirasto

Elintarviketurvallisuusvirasto ohjaa ja valvoo (*poist.*) keskushallinnon viranomaisena tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista.

6 §
Lääninhallitus

Lääninhallitus valvoo tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista (*poist.*) läänin alueella. Lääninhallitus huolehtii Euroopan unionin suorien maataloustukien ehtojen elintarvikkeisiin, eläintautien ilmoittamiseen ja eläinten hyvinvointiin liittyvän sekä Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säädösten edellyttämän otan-

taan perustuvan säännöllisen valvonnan järjestämisestä. Lääninhallitus osallistuu eläinsuojelulain mukaiseen valvontaan oma-aloitteisesti tai paikallisen eläinsuojeluviranomaisen pyydettyä tehtävien siirtämistä lääninhallitukselle.

7 §
Kunta

Kunta järjestää alueellaan peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellisen eläinlääkärinavun sekä elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnan ja kunnaneläinlääkärille säädettyjen tehtävien hoidon siten kuin tässä laissa säädetään. Kunnassa näistä tehtävistä huolehtii kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin. *Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös kuntayhtymää ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa (410/2009) tarkoitettua yhteistoiminta-aluetta.* (2 mom. kuten HE)

8 §
(*Poist.*)

3 luku

Eläinlääkintähuollon suunnittelu

8—10 (9—11) §
(Kuten HE)

4 luku

Kunnan eläinlääkintähuolto

11 (12) §

Peruseläinlääkintäpalvelu

(1—2 mom. kuten HE)
(3 mom. *poist.*)

12 § (*Uusi*)**Valtakunnallinen eläinten terveydenhuolto-ohjelma**

Valtakunnallisen eläinten terveydenhuolto-ohjelman voivat laatia elintarvikelain (23/2006) tarkoittamat elintarvikealan toimijat sekä näitä edustavat yhdistykset.

Valtakunnallisella eläinten terveydenhuolto-ohjelmalla tarkoitetaan tässä laissa ohjelmaa:

1) joka koskee elintarviketuotantoa varten pidettävien hyötyeläinten terveydenhuolto;

2) johon liittyminen on hyötyeläimen omistajalle tai haltijalle vapaaehtoista;

3) jossa tarkoitettujen hyötyeläinten omistajilla tai haltijoilla on mahdollisuus hankkia ohjelman mukaiset palvelut samansisältöisinä;

4) johon liittyminen edellyttää hyötyeläimen omistajan tai haltijan ja eläinlääkärin välistä sopimusta peruseläinlääkäripalveluun kuuluvista säännöllisistä eläinlääkärin käynneistä ja toimenpiteistä eläintenpitoyksikön kaikkien hyötyeläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi, eläintenpitoyksikön taloudellisen tuloksen parantamiseksi sekä hyötyeläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun edistämiseksi; sekä

5) jonka toteutumisen seuraamista varten on olemassa asianmukainen järjestelmä.

13—18 §
(Kuten HE)

5 luku

Maksut ja korvaukset

19—25 §
(Kuten HE)

6 luku

Yksityisen eläinlääkintähuollon valvonta

26—28 §
(Kuten HE)

29 §

Tarkastusoikeus

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Viranomaisen apuna tarkastuksessa voidaan käyttää asiantuntijoita. Asiantuntijoiden on oltava tunnetusti taitavia ja kokeneita henkilöitä, jotka edustavat tarkastuksen kannalta merkityksellistä tieteellistä, käytännön eläinlääkinnän tai muuta asiantuntemusta. *Asiantuntijaan sovelletaan rikollisoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).* Asiantuntijoilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada vastaanotto toiminnan tarkastamista varten tarpeelliset tiedot käyttöönsä. Asiantuntijat ovat velvollisia pitämään salassa saamansa salassa pidettäviksi säädetty tiedot.

30—33 §
(Kuten HE)

7 luku

Erinäiset säännökset

34 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua 29 §:ssä tarkoitettujen tarkastusten suorittamisessa säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

35 §

Muutoksenhaku

(1 mom. kuten HE)

Muutoksenhausta Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen säädetään hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Elintarviketurvallisuusviraston 30 ja 31 §:n nojalla tekemiä päätöksiä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, *jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.*

36 §

(Kuten HE)

37 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2009.

(2—5 mom. kuten HE)

38 §

Siirtymäsäännökset

(1—3 mom. kuten HE)

Kunnalle maksetaan 23 §:ssä tarkoitettu korvaus 1 päivänä marraskuuta 2009 alkaen suoritetuista kunnaneläinlääkärin valvontatehtävistä. Tätä ennen suoritetuista valvontatehtävistä kunnaneläinlääkärillä on oikeus saada tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukainen palkkio ja korvaus.

2.

Laki

eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/1980) 15 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 424/1994, seuraavasti:

15 §

(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2009.

3.

Laki

eläinsuojelulain 59 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä huhtikuuta 1996 annetun eläinsuojelulain (247/1996) 59 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 300/2006, seuraavasti:

59 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marras-
kuuta 2009.

4.

Laki

eläinten kuljetuksesta annetun lain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta 29 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1429/2006) 47 § seuraavasti:

47 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marras-
kuuta 2009.

Valiokunnan lausumaehdotus

*Eduskunta edellyttää, että maamme
eläinlääkinnän eläinlääkäritarve sekä*

*mahdollinen tarve lisätä koulutettavien
eläinlääkäreiden määrää arvioidaan
pikaisesti.*

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Pentti Oinonen /ps
vpj.	Pertti Hemmilä /kok	Klaus Pentti /kesk
jäs.	Lasse Hautala /kesk	Petri Pihlajaniemi /kok
	Hannu Hoskonen /kesk	Erkki Pulliainen /vihr
	Anne Kalmari /kesk	Kari Rajamäki /sd
	Johanna Karimäki /vihr	Arto Satonen /kok
	Lauri Kähkönen /sd	Katja Taimela /sd
	Esa Lahtela /sd	Pekka Vilkuna /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.